

RESMİ VE ÖZEL İLKÖĞRETİM OKULLARININ OKUL KÜLTÜRÜ ÜZERİNE ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

TEACHER AND STUDENTS' VIEWS ABOUT SCHOOL CULTURE OF THE STATE AND PRIVATE PRIMARY SCHOOLS

Yrd. Doç. Dr. Yaşar YAVUZ
Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü,
Buca-İzmir
yasar.yavuz@deu.edu.tr

Emel YILMAZ
Dokuz Eylül Üniversitesi EYD Doktora Öğrencisi,
Buca-İzmir
emel8181@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmada, resmi ve özel ilköğretim okullarının kültürünün, öğretmen ve öğrenci algılarına göre değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma modeli tarama türüdür. Araştırmanın evrenini İzmir ili anakent ilçelerindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler ile bu okullarda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde, 2010-2011 öğretim yılında seçilen 25 ilköğretim okulunda görev yapan 567 öğretmen ve öğrenim gören 746 öğrenci yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 122' si özel 445' i resmi ilköğretim okulunda görev yapmaktadır. Öğrencilerin ise 147' si özel 599' u resmi ilköğretim okulunda öğrenim görmektedir. Öğretmen ve öğrencilerin okullarının kültürüne ilişkin görüşleri, araştırmacı tarafından geliştirilen "okul kültürü ölçeği" ile alınmıştır. Veriler standart sapma, aritmetik ortalama ve t testi sonuçları dikkate alınarak yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, okul kültürüne ilişkin özellikleri özel okulda çalışan öğretmenlerin devlet okulunda çalışan öğretmenlerden daha çok önemli buldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin okul kültürü algılarında ise durum bunun tam tersidir. Okul kültürüne ilişkin özellikleri daha önemli bulanlar devlet okulunda okuyan öğrencilerdir.

Anahtar Sözcükler: Okul kültürü, özel okul, resmi okul

Abstract

The purpose of this study is to describe the school culture of the state and private primary schools by teacher and students' perception. Research model was surveying model. The population of this research is teachers and students in primary schools in the metropolitan area of Izmir. The research sample consisted of 567 teachers and 746 students, working and studying in 25 primary schools in the metropolitan area of Izmir in 2010-2011. The data on school culture was obtained by using School Culture Scale which is developed by the researcher. Data was analyzed through arithmetic means, standard deviation and t-test. The findings of the research indicate that private primary school teachers' scores about perceptions of school culture are higher than those of state primary school teachers'. This perception is just the opposite on the basis of students. High cultural perception is seen at the state primary schools rather than private schools.

Keywords: School culture, private school, state school

GİRİŞ

Schein (2004: 17), örgüt kültürünü paylaşılan temel varsayımlar olarak tanımlar. Bu varsayımlar dış adaptasyon ve iç bütünleşme sorunları çözülürken öğrenilirler ve bunlar değerli kabul edilebilecek kadar işe yarar olmuşlardır. Bunun için yeni üyelere bu problemleri algılama, düşünme ve hissetmede doğru yol olarak öğretilirler.

Kültürün oluşması için belli bir süreç ve paylaşım gerekir. Ortak bir amaç için bir arada bulunan insanlar, kendilerine özgü bir kültürü oluştururlar. Kültürün oluşması paylaşılan değer, inanç, davranış ve tutumları gerekli kılar. Okul kültürü okulun zamanla oluşturduğu bir yaşam tarzıdır.

Okulun tarih ve gelenekleri, okul personelinin birikimleri ve karşılıklı etkileşimleri zamanla okula özgü bir kültürü oluşturmaktadır (Balci, 2002:187).

Her okulun yönetici, öğretmen ve öğrencilerin davranışlarını etkileyen sembollerle örülü kendine özgü bir dünyası vardır. Okulun kültürünün tanınması, okul yöneticisi ve öğretmenlerin kendilerini nasıl bir sembolik dünyanın kuşattığını görmelerine yardım eder. Okulda örgütsel davranışı yönetmek için, öncelikle okul kültürünü tanımak gerekir (Çelik, 2002:6).

Okul kültürü hem örgüt hem de çalışanlar için önemlidir. Çalışanların davranışlarını düzenlenmesi açısından örgüte olumlu katkısı vardır. Çalışanlar için de okul içindeki belirsizlikleri en aza indirmesi bakımından önemlidir çünkü işin nasıl ve ne biçimde yapılacağına açıklık getirir (Özkalp ve Kirel, 1996).

Okul yöneticisi, okul kültürünü bilinçli ya da bilinçsiz olarak yönetmektedir. Yöneticinin okul kültürünün yönetimindeki ilk görevi, güçlü bir okul kültürü oluşturmaktır. Güçlü okul kültürü, yönetici ve öğretmenlerin ortak değer, norm ve saygınlık etrafında birleşmeleri ile gerçekleşir (Çelik, 2002: 67).

İletişimin az olduğu, belirli değer, inanç ve tutumların paylaşılmadığı zayıf bir okul örgütünde öğretmenin gerçekleşmesi de güçleşecektir. Bu yüzden okulda öğrencinin belirlenen hedefler doğrultusunda yetişmesini sağlamak için paylaşılmış değer, normlar ve inançlardan oluşan güçlü bir okul kültürü gereklidir (Terzi, 2000:105-106).

Bu bilgilerden yararlanılarak okul kültürünün, okul çalışanlarının karşılaştıkları sorunları çözümlenerek edindikleri doğru yolların birikimiyle oluştuğu ve bunların yeni gelenlere aktarılması ile de yerleştiği ve geliştiği söylenebilir. Okul kültürünün oluşmasında yöneticinin önderliği önemlidir.

Ülkemizde ilköğretim okullarının kültürünün nasıl olduğu ile ilgili yapılan araştırmalardan bazıları aşağıda verilmiştir. Fırat (2007:124,128), “Okul Kültürü ve Öğretmenlerin Değer Sistemleri” adlı araştırmasında öğretmenlerin en yüksek puanı “bütünleşme ve aidiyet” sonra “işbirliği, destek ve güven” boyutlarına verdiklerini; bunları “okul-çevre ilişkisi” ile “demokratik yönetim ve katılım” boyutlarının izlediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin en düşük düzeyde algıladıkları okul kültürü boyutu “demokratik yönetim ve katılım” boyutu olmuştur. Fırat’a göre öğretmenler, yönetimin demokratikliğine ve kendilerinin karara katıldıklarına tam olarak inanmamaktadırlar.

Şahin (2003: 109) araştırmasında, ilköğretim okulu öğretmenlerinin en yüksek algıya “eğitsel gelişme kültürü” boyutunda sahip olduğunu, bunu “işbirlikli okul kültürü” boyutunun izlediğini; “geleneksel kültür” ve “sosyal eğitsel kültür” boyutlarında ise daha düşük algıya sahip olduklarını belirtmektedir.

Terzi “İlköğretim Okullarında Örgüt Kültürü” adlı araştırmasında, öğretmen görüşlerine göre ilköğretim okullarında birinci sırada görev yönelimli bir kültürün olduğunu ve bunu sırasıyla başarı kültürünün devamında birbirine çok yakın olarak bürokratik kültür (yöneticinin kontrolü, standartlar ve kuralları takip etmeye güçlü bir vurgu) ve destek kültürünün izlediğini belirtmektedir (Terzi, 2005: 430).

Demirtaş araştırmasında öğretmenlerin, okullarındaki kültür için en yüksek puanı amaç birliği boyutuna verdiklerini belirtmiştir. Öğretmenler okul misyonunun toplumun değerlerini yansıttığını, öğretmenlerin okul misyonunu anladığını ve desteklediğini düşünmektedirler. Çok yakın ortalama puanla bunu, mesleki gelişim boyutu izlemektedir. Öğretmenler yeni

düşünceler edinme ve okul geliştirmeye isteklidir. Daha sonra mesleksel destek ve işbirlikçi liderlik boyutları gelmektedir. Mesleksel destek boyutu, öğretmenlerin birbirine güvenmesi, yardım etmesi, birbirlerinin düşüncelerine değer vermesi, işbirliği içerisinde çalışmaya istekli olmasını içermektedir. Okul liderlerinin öğretmenlerin birbirleriyle etkileşimde bulunmalarına aralarında işbirliği yapmalarına yardım eden davranışları işbirlikçi liderlik boyutunda yer alır. En düşük puanı ise öğretmen işbirliği boyutu almıştır. Bu da öğretmenlerin birbirlerinin öğretim etkinliklerini gözlemleme, birlikte plan yapma, program ve proje geliştirme ve değerlendirme etkinliklerine daha az önem verdiklerini göstermektedir (Demirtaş, 2010: 8).

Çelik “Örgütsel Hikâyeler ve Okul Kültürünün Analizi” adlı çalışmasında ilköğretim kurumlarından toplanan hikâyelerin %48,9’unun paylaşılan okul kültürünü, %51,1’inin ise olumsuz okul kültürünü nitelendirmekte olduğunu saptamıştır. Bu sonuç, ilköğretim kurumlarında çok güçlü bir okul kültürünün bulunmadığını göstermektedir. Örgütsel hikâyeler, bir okulun kültürünü belirleyen temel faktörlerden biridir. Hikâyeler okul kültürü hakkında önemli ipuçları verebilir. Öğretmenler arasında güvene dayalı bir ilişki sisteminin oluşturulamaması, okul yöneticisinin liderlik konusundaki yetersizliği ve sosyal sermayenin zayıf olması böyle bir sonucu doğurmuş olabilir (Çelik, 2004).

Arslan ve diğerleri (2007: 390) tarafından yapılan “Resmi ve Özel İlköğretim Okullarının Kültür ve Etkililik Düzeylerinin Karşılaştırılması” adlı çalışmada hem resmi hem de özel ilköğretim okullarının, var olan kültürel yapıda, örgütsel kültürün işbirliği-iletişim boyutu özelliklerine en üst düzeyde sahip olduğu öğretmenlerce algılanmaktadır.

Yapılan farklı çalışmalarda ilköğretim okullarında en baskın olarak bütünleşme ve aidiyetin, eğitsel gelişmenin, amaç birliğinin, işbirliği-iletişimin olduğu ve görev yönelimli (ilgi noktası örgütsel amaçlardır, iş merkezli örgütlerdir) olan bir kültürün bulunduğu; en zayıf olarak da demokratik yönetim ve katılımın, sosyal eğitsel kültürün (sosyal, bilimsel etkinlikler), destek kültürünün (işbirlikçi, insan ilişkileri ve güven) ve öğretmen işbirliğinin olduğu belirlenmiştir. Bazı çalışmalarda işbirliği ve iletişimin en yüksek düzeyde algılandığı bazılarında ise en düşük düzeyde algılandığı görülmektedir. Ayrıca, ulaşılan çalışmalarda okul kültürüne ilişkin daha çok öğretmen ve yönetici görüşlerinin alındığı görülmektedir. Bu çalışmada ise öğretmen ve öğrenci görüşleri alınmıştır.

AMAÇ

Bu çalışmada resmi ve özel ilköğretim okullarının kültürlerinin, öğretmen ve öğrenci algılarına göre değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada aşağıda verilen problem ve alt problemlere yanıt aranmıştır.

Problem: Resmi ve özel ilköğretim okulu öğretmenleri ile öğrencilerinin, okul kültürüne ilişkin algıları nelerdir?

Alt Problemler:

1. Resmi ve özel ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul kültürüne ilişkin algıları nelerdir?
2. Öğretmenlerin okul kültürüne ilişkin algıları onların görev yaptıkları okulların resmi ya da özel olmasına göre önemli farklılık göstermekte midir?
3. Resmi ve özel ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin okul kültürüne ilişkin algıları nelerdir?
4. Öğrencilerin okul kültürüne ilişkin algıları onların öğrenim gördükleri okulların resmi ya da özel olmasına göre önemli farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma, tarama modeline göre yapılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu biçimiyle betimleyen araştırma yaklaşımı (Karasar, 2004: 77) olarak tanımlanır. Bu modelde, araştırmaya konu olan olay ya da olgular oldukları şekliyle açıklanmaya çalışılır. Okul kültürüne ilişkin var olan durumu saptamak üzere geliştirilen; Okul Kültürü Ölçeği (OKÖ) örneklemdaki bireylerin her birine uygun formlarla uygulanmıştır.

Evren

Araştırmanın evreni 2010-2011 eğitim-öğretim yılı İzmir ili 21 anakent ilçe sınırları içinde yer alan ilköğretim okullarında çalışan öğretmenler ve öğrencilerden oluşmaktadır.

Örneklem

Araştırmanın örneklemini seçilirken:

1. Seçilen ilçede özel okul olması
2. TÜBİTAK destekli "Türkiye Geneline İlk ve Orta Öğretim Olanaklarının İncelenmesi ve Belirlenen Aksaklıklara Çözüm Önerilerinin Getirilmesi" (Çıngı, Kadılar ve Koçberber, 2007) adlı projede ortaya çıkarılan illere Göre İlçelerin İlköğretim Olanakları Yönünden Gelişmişlik grupları

ölçütleri göz önünde bulundurulmuştur.

Araştırmanın örneklemini oluşturan beş ilçe gelişmişlik düzeylerine göre oranlı küme örnekleme yöntemi daha sonra da rastgele örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Bu beş ilçeden 600 öğretmen örneklemine ulaşmak için her ilçeden 5 tane ilköğretim okulu 4 tanesi resmi 1 tanesi özel okul olacak şekilde rastgele seçilmiştir. 25 ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenler ile bu okullarda öğrenim gören 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri (her bir sınıf düzeyinden rastgele seçilen 5 kız 5 erkek öğrenci) örneklemini oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından öğretmen ve öğrenci için ayrı ayrı geliştirilen "Okul Kültürü Ölçeği" ile toplanmıştır. Ölçek geliştirilirken, araştırma problemi ile ilgili alan yazın taranmış, örgüt ve okul kültürüyle ilgili ölçekler incelenmiştir (Fırat, 2007; Şimşek, 2005; Terzi, 2000; Erdem ve İşbaşı, 2001; Tezcan, 2007; Yurttakal, 2007; Bakan ve diğ. 2004; Güven, 1996; Maslowski, 2001; Le Clear, 2005). Alan yazın taraması ile daha önceden geliştirilen örgüt ve okul kültürü ölçeklerinden yararlanılarak öğretmen için 82 maddelik öğrenci için 67 maddelik Okul Kültürü Ölçeği taslağı hazırlanmıştır.

Ölçekte, katılımcılar okullardaki durum ve özellikleri anlatan ifadelerle kendi okullarına göre ne kadar katıldıklarını "Tamamen Katılıyorum" dan "Hiç Katılmıyorum" a uzanan beş seçenekten birini işaretleyerek göstermişlerdir. Ölçek taslağıyla ilgili olarak alınan uzman görüşü sonucunda bazı ifadeler değiştirilerek ölçek ön uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Ön uygulama yapıldıktan sonra ölçeklerin yapı geçerliğinin sağlanması ve alt boyutların belirlenmesi amacıyla faktör çözümlemesi yapılmıştır.

1. Okul Kültürü Ölçeği (Öğretmen): Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için faktör çözümlenmesi yapılmıştır. Güvenilir ve geçerli olmayan maddeler ölçekten çıkarılınca ölçekte 41 madde kalmıştır. Ölçeğin Alpha Katsayısı= .97 olarak bulunmuştur.

Faktör çözümlenmesi sonucunda OKÖ (Öğretmen); (a) Yönetim Yapısı, (b) Okula Adanmışlık, (c) Öğretmenler Arası İlişkiler ve (d) Okulunu Değerli Görme olmak üzere 4 alt boyuta ayrılmıştır. Boyutların Alpha Katsayıları sırasıyla; 0.94, 0.93, 0.93 ve 0.88' dir.

2. Okul Kültürü Ölçeği (Öğrenci): Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için faktör çözümlenmesi yapılmıştır. Güvenilir ve geçerli olmayan maddeler ölçekten çıkarılınca ölçekte 35 madde kalmıştır. Ölçeğin Alpha Katsayısı= .94 olarak bulunmuştur.

Faktör çözümlenmesi sonucunda Okul Kültürü Ölçeği (Öğrenci), (a) Okula Adanmışlık, (b) Okulunu Değerli Görme, (c) Arkadaşlık İlişkileri, (d) Yönetici- Öğrenci İlişkisi ve (e) Öğretmen Adaleti olmak üzere 5 alt boyuta ayrılmıştır. Boyutların Alpha Katsayıları sırasıyla; 0.92, 0.88, 0.87, 0.83 ve 0.79' dur.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Okul kültürü ölçekleri, örneklem grubuna araştırmacı tarafından uygulanmış ve toplanmıştır. Araştırmaya katılanların eksik doldurdukları ölçekler değerlendirmeye alınmamıştır. Öğretmenler tarafından doldurulan geçerli sayılan ölçek sayısı 567'dir. Öğrencilerde ise bu sayı 746'dır.

SPSS 15 programında aritmetik ortalama, standart sapma ve t testi değerleri hesaplanmıştır ve bu değerlere göre yorum yapılmıştır. T testi, öğretmen ile öğrencilerin okul kültürüne ilişkin görüşlerinde görev yaptıkları/öğrenim gördükleri okulların resmi ya da özel olmasına göre fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin okul kültürüne ilişkin algılarının açıklanması ve yorumlanmasında 1.00- 1.79 “hiç katılmıyorum”, 1.80-2.59 “çok az katılıyorum”, 2.60- 3.39 “kısmen katılıyorum” (orta), 3.40- 4.19 “çoğunlukla katılıyorum” (iyi) ve 4.20- 5.00 “tamamen katılıyorum” (çok iyi) puan aralıkları kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Öğretmenlerin, resmi ve özel ilköğretim okullarının okul kültürüne ilişkin görüşleri çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1: Öğretmenlerin Resmi ve Özel İlköğretim Okullarının Okul Kültürüne İlişkin Görüşleri

Kaynak		Resmi		Özel	
		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Okul Kültürü Boyutları	Yönetim Yapısı: Karar verme, adalet, yardımcı olma, hakları gözetme, öğretmenleri yönlendirme, ödüllendirme gibi 14 maddeden oluşmaktadır.	3.49	.95	3.84	.80
	Okula Adanmışlık: Okul kuralları, okulun başarısı, çaba gösterme, anlayış saygı, öğrencileri en iyisi için yönlendirme gibi 11 maddeden oluşmaktadır.	3.89	.68	4.41	.49
	Öğretmenler Arası İlişkiler: Ortak bakış açısı, birlik beraberlik, işbirliği, güven, iletişim gibi 10 maddeden oluşmaktadır.	3.39	.84	3.95	.70

Okulunu Değerli Görme: İyi bir okul, ideal bir yer, farklı ve özgün görme gibi 6 maddeden oluşmaktadır.	3.54	.79	4.28	.60
Okul Kültürü Ölçeği Genel: 41 maddeden oluşmaktadır.	3.58	.76	4.08	.61

Çizelge 1 incelendiğinde, resmi ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenlerin okul kültürünün öğretmenler arası ilişkiler dışındaki tüm boyutlarına “çoğunlukla katılıyorum” düzeyinde; öğretmenler arası ilişkiler boyutuna “kısmen katılıyorum” düzeyinde puan verdikleri görülmektedir. Öğretmenler en yüksek puanı “okula adanmışlık” (3.89) boyutuna vermişler; bunu “okulunu değerli görme” (3.54), “yönetim yapısı” (3.49) ve “öğretmenler arası ilişkiler” (3.39) boyutları izlemiştir. Ölçeğin geneline bakıldığında öğretmenlerin okul kültürüne ilişkin görüşleri (3.58) “çoğunlukla katılıyorum” düzeyinde değerlendirdikleri görülmektedir. Bu sonuç, Arslan ve diğerleri (2007: 379-380) tarafından yapılan araştırmada resmi okul öğretmenlerinin örgüt kültürü ölçeği genelinde gösterilen özelliklere katılma derecelerinin iyi düzeyde olduğu sonucuyla örtüşmektedir.

Resmi ilköğretim okullarında öğretmenler, okullarındaki kültür için en yüksek puanı “okula adanmışlık” boyutuna vermişlerdir. Öğretmenler çok iyi düzeyde okulun başarılı olması için gerekli çabayı gösterdiklerini ve okullarında özel günlerde tören düzenlenmesine önem verildiğini, iyi düzeyde de okul kurallarına uygun davrandıklarını düşünmektedirler. Bunu, “okulunu değerli görme” boyutu izlemektedir. Öğretmenler, iyi düzeyde okullarındaki değerlerin toplumdaki kültürel değerlere benzerlik gösterdiğini, okullarının çalışılacak ideal yerler olduğunu ve tanıdıklarına okullarını önerdiklerini belirtmişlerdir. Daha sonra “yönetim yapısı” boyutu gelmektedir. Yönetim yapısı boyutunda öğretmenler, yöneticilerin öğretmenleri okul amaçları için çaba göstermeye teşvik ettiğini, düşünce ve görüşlerin açıkça ifade edildiği ve yönetimin öğretmenlerin haklarını gözettiğini iyi düzeyde değerlendirmişlerdir. Bu boyutta öğretmenler en düşük puanı başarılı personelin maddi ve manevi olarak ödüllendirildiği ifadesine, ikinci en düşük puanı yöneticilerin öz değerleri yapılandırması ifadesine vermişler ve orta düzeyde değerlendirmişlerdir. Öğretmenler başarılı çalışanların ödüllendirilmesini yönetim yapısı içinde en zayıf olarak görmektedirler. Boyutlar arasında, en düşük puanı ise “öğretmenler arası ilişkiler” boyutu almıştır. Öğretmenlerin iletişime her zaman açık olduğu, öğretmenler arasında yakın işbirliği olmasının önemsendiği ve sorunların iyi ilişkilerle çözüldüğü öğretmenler tarafından iyi düzeyde görülmektedir. Ancak, öğretmenlerin düşüncelerinin birbiriyle uyumlu olması, öğretmenler arasında birlik beraberlik olması, öğretmenlerin sorumluluk üstlenmeye istekli olması ve öğretmenlerin okul ile ilgili konularda ortak bakış açısına sahip olmaları boyut içinde en düşük puanlar ile orta düzeyde değerlendirilmiştir.

Özel ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenlerin okul kültürünün “yönetim yapısı” ile “öğretmenler arası ilişkiler” boyutlarına “çoğunlukla katılıyorum” düzeyinde; “okula adanmışlık” ile “okulunu değerli görme” boyutlarına “tamamen katılıyorum” düzeyinde puan verdikleri görülmektedir. Öğretmenler en yüksek puanı “okula adanmışlık” (4.41) boyutuna vermişler; bunu “okulunu değerli görme” (4.28), “öğretmenler arası ilişkiler” (3.95) ve “yönetim yapısı” (3.84) boyutları izlemiştir. Ölçeğin geneline bakıldığında öğretmenlerin okul kültürüne ilişkin görüşleri (4.08) “çoğunlukla katılıyorum” düzeyinde değerlendirdikleri görülmektedir. Benzer bir sonuç, Arslan ve diğerleri (2007: 380) tarafından yapılan araştırmada ortaya çıkmıştır. Bu araştırmaya göre de özel okul öğretmenlerinin, örgüt kültürünün tüm boyutlarında gösterilen özelliklere katılma dereceleri iyi düzeydedir.

Özel ilköğretim okullarında öğretmenler, okullarındaki kültür için en yüksek puanı “okula adanmışlık” boyutuna vermişlerdir. Resmi ve özel ilköğretim okulu öğretmenleri bu boyutta en yüksek ve en düşük puanları aynı ifadelerle vermişlerdir. Özel ilköğretim okulu öğretmenleri çok

iyi düzeyde okulun başarılı olması için gerekli çabayı gösterdiklerini ve okullarında özel günlerde tören düzenlenmesine önem verildiğini ve okul kurallarına uygun davrandıklarını belirtmektedirler. Bunu, “okulunu değerli görme” boyutu izlemektedir. Öğretmenler, çok iyi düzeyde tanıdıklarına okullarını önerdiklerini, okullarının çevrede iyi bir okul olarak bilindiğini ve okullarındaki değerlerin toplumdaki kültürel değerlere benzerlik gösterdiğini belirtmişlerdir. Daha sonra “öğretmenler arası ilişkiler” boyutu gelmektedir. Öğretmenler, öğretmenler arasında yakın işbirliği olmasının çok iyi düzeyde önemsendiğini ve sorunların iyi ilişkilerle çözülmesinin iyi düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler arasında karşılıklı güven duygusunun olmasını, öğretmenlerin düşüncelerinin birbiriyle uyumlu olmasını ve öğretmenler arasında birlik beraberlik olmasını öğretmenler bu boyut içinde en düşük puanlar ile iyi düzeyde değerlendirmişlerdir. Boyutlar arasında, en düşük puanı ise “yönetim yapısı” boyutu almıştır. Öğretmenler, yöneticilerin öğretmenleri okul amaçları için çaba göstermeye teşvik etmesini çok iyi, yöneticilerin mesleki gelişime önem vermesini ve insan ilişkilerinde başarılı olmasını iyi düzeyde değerlendirmişlerdir. Bu boyutta öğretmenler en düşük puanı başarılı personelin maddi ve manevi olarak ödüllendirilmesi ifadesine vermişler ve orta düzeyde değerlendirmişlerdir.

Okul kültürü boyutları açısından resmi ve özel ilköğretim okulları karşılaştırılırsa, hem resmi hem özel okulda en yüksek puanlar “okula adanmışlık” ve “okulunu değerli görme” boyutlarına verilirken en düşük puanlar “öğretmenler arası ilişkiler” ve “yönetim yapısı” boyutuna verilmiştir. Resmi okullarda en düşük puanı “öğretmenler arası ilişkiler”, özel okullarda “yönetim yapısı” boyutu almıştır.

Öğretmenlerin en düşük puanı yönetim yapısı boyutuna vermesi Fırat’ın (2007:124) araştırmasıyla örtüşmektedir. Fırat’ın araştırmasında da en düşük puanı Demokratik Yönetim ve Katılım boyutu almıştır. “Okula adanmışlık” boyutu en yüksek puanı alırken Fırat’ın araştırmasında en yüksek puanı “bütünleşme ve aidiyet” boyutunun alması uyum içindedir.

Arslan ve diğerleri (2007: 379-380), resmi ve özel okul öğretmenlerinin, örgüt kültürü boyutları düzeyinde “ödül sistemi boyutundaki” özelliklerin gerçekleşme düzeyini en düşük düzeyde “örgüte bağlılık-örgütle özdeşleşme boyutunu” en yüksek düzeyde algıladığını belirlemişlerdir. Bu da araştırma ile paralel bir sonuçtur.

Okul kültürü ölçeği genelindeki özelliklere öğretmenlerin resmi ilköğretim okulunda (3.58) ve özel ilköğretim okulunda (4.08) iyi düzeyde katıldıkları görülmektedir. Özel ilköğretim okulundaki öğretmenlerin okul kültürüne ilişkin algıları resmi ilköğretim okulundaki öğretmenlerin algılarından daha yüksektir. Bu sonuç, Arslan ve diğerleri (2007: 380) tarafından yapılan araştırmada ulaşılan örgüt kültürü açısından özel okulların resmi okullara göre daha iyi düzeyde göstergelere sahip olduğu sonucuyla uyum içindedir.

Ölçek genelinde resmi ilköğretim okulu öğretmenleri, okulun başarılı olması için gerekli çabayı çok iyi düzeyde gösterdiklerini düşünmektedirler. Yine çok iyi düzeyde açılış, kuruluş ve kapanış gibi özel günlerde tören düzenlendiğini belirtmektedirler. Bu iki madde ölçek genelinde en yüksek puanı alırken en düşük puanları başarılı öğretmenlerin maddi ve manevi ödüllendirilmesi, öğretmenlerin düşüncelerinin birbiriyle uyumlu olması, öğretmenler arasında birlik beraberlik olması, okul ile ilgili konularda ortak bir bakış açısına sahip olunması ifadeleri almakta ve orta düzeyde değerlendirilmektedirler.

Ölçek genelinde özel ilköğretim okulu öğretmenleri de, okulun başarılı olması için gerekli çabayı çok iyi düzeyde gösterdiklerini düşünmektedirler. Aynı zamanda çok iyi düzeyde açılış, kuruluş ve kapanış gibi özel günlerde tören düzenlendiğini, öğretmenlerin okul kurallarına uyduklarını ve tanıdıklarına okullarını önerdiklerini belirtmektedirler. En düşük puanı ise,

başarılı öğretmenlerin maddi ve manevi ödüllendirilmesi ifadesi almakta ve orta düzeyde değerlendirilmektedir. Bunun dışında ise orta düzeyde değerlendirilen madde yoktur.

Şahin' in araştırmasında da, özel ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin okul kültürüne ilişkin algılarının resmi ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin algılarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Şahin, 2003: 142).

Öğretmenlerin okul kültürüne ilişkin algıları arasında, çalıştıkları okulların resmi ya da özel olmasına göre önemli farklılık olup olmadığını saptamak için yapılan t testi sonuçları okul kültürünün boyutları ile birlikte çizelge 2' de verilmektedir.

Çizelge 2: Öğretmenlerin Okul Kültürüne İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Okulların Resmi ya da Özel Olmasına Göre Dağılımı ve t İstatistiği Sonuçları

Boyutlar	Okul Statüsü	n	$\bar{x}$	SS	SD	t	Önem Denetimi
Yönetim Yapısı	Resmi	445	3.49	.95	565	-4.01	P= .000 Fark Önemli
	Özel	122	3.84	.80			
	Toplam	567	3.57	.93			
Okula Adanmışlık	Resmi	445	3.89	.68	565	-9.63	P= .000 Fark Önemli
	Özel	122	4.41	.49			
	Toplam	567	4.00	.68			
Öğretmenler İlişkileri	Resmi	445	3.39	.84	565	-7.46	P= .000 Fark Önemli
	Özel	122	3.95	.70			
	Toplam	567	3.51	.85			
Okulunu Görme	Değerli Resmi	445	3.54	.79	565	-11.19	P= .000 Fark Önemli
	Değerli Özel	122	4.28	.60			
	Değerli Toplam	567	3.70	.81			
Okul Kültürü Ölçeği (Genel)	Resmi	445	3.58	.76	565	-7.64	P= .000 Fark Önemli
	Özel	122	4.08	.61			
	Toplam	567	3.69	.76			

Çizelge 2 incelendiğinde, tüm alt boyutlar ve okul kültürü ölçeği geneli için öğretmenlerin görev yaptıkları okulların resmi ya da özel olmasına göre okul kültürüne ilişkin görüşleri arasında $P < 0.05$ düzeyinde önemli bir farkın bulunduğu anlaşılmaktadır. Çizelgedeki verilere göre, okul kültürüne ilişkin özellikleri, özel okulda görev yapan öğretmenler (4.08) resmi okulda görev yapan öğretmenlerden (3.58) daha çok önemli bulmaktadırlar.

Şahin de araştırmasında, özel ilköğretim okullarında çalışmakta olan öğretmenlerin resmi ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlere göre okul kültürünü daha olumlu algıladıkları sonucuna ulaşmıştır (Şahin, 2003: 142). Benzer şekilde Fırat, özel okul öğretmenlerinin okul kültürüne ilişkin algılarının, resmi okullarda çalışmakta olan öğretmenlerin algılarından önemli düzeyde yüksek olduğunu, özel okul öğretmenlerinin resmi okullardakilere göre, okul kültürünü her anlamda daha olumlu değerlendirdiklerini belirtmektedir (Fırat, 2007: 184).

Kuruluş nedenleri, yapılanmaları, fiziki donanımları, öğrenci ve velilerin özellikleri gibi nedenlerden özel ilköğretim okulu öğretmenlerinin resmi ilköğretim okulu öğretmenlerine göre okullarını daha olumlu değerlendirdikleri söylenebilir.

Öğrencilerin resmi ve özel ilköğretim okullarının okul kültürüne ilişkin görüşleri çizelge 3' de verilmiştir.

Çizelge 3: Öğrencilerin Resmi ve Özel İlköğretim Okullarının Okul Kültürüne İlişkin Görüşleri

Kaynak	Devlet		Özel		
	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	
Okul Kültürü Boyutları	Okula Adanmışlık: Derslere istekli katılım, kabul edilen davranışlar, başarılı olma, çaba gösterme, kendini geliştirme gibi 11 maddeden oluşmaktadır.	4.45	.51	4.08	.61
	Okulunu Değerli Görme: Öğretmenlerini sevmeye, okulda verilen eğitim, okulda öğrenci olmaktan mutlu olma, karara katılma, fikirlerini söyleme gibi 10 maddeden oluşmaktadır.	4.16	.61	3.84	.74
	Arkadaş İlişkileri: Güven, yardımlaşma, iletişim, birlik beraberlik, huzurlu hissetme gibi 6 maddeden oluşmaktadır.	4.24	.64	4.13	.69
	Yönetici- Öğrenci İlişkisi: Yöneticilerin öğrencilere yardımcı olması, haklarını gözetmesi gibi 4 maddeden oluşmaktadır.	4.06	.81	3.73	1.01
	Öğretmen Adaleti: Öğretmenlerin adil davranması ile ilgili 4 maddeden oluşmaktadır.	4.06	.90	3.50	.99
Okul Kültürü Ölçeği Genel: 35 maddeden oluşmaktadır.		4.24	.50	3.92	.62

Çizelge 3 incelendiğinde, resmi ilköğretim okulu öğrencilerinin “okula adanmışlık” ile “arkadaş ilişkileri” boyutlarına tamamen katılıyorum düzeyinde, “okulunu değerli görme”, “yönetici-öğrenci ilişkisi” ile “öğretmen adaleti” boyutlarına çoğunlukla katılıyorum düzeyinde puan verdikleri görülmektedir. Öğrenciler en yüksek puanı “okula adanmışlık” (4.45) boyutuna vermişler; bunu “arkadaş ilişkileri” (4.24), “okulunu değerli görme” (4.16), “yönetici- öğrenci ilişkisi” (4.06) ve “öğretmen adaleti” (4.06) boyutları izlemiştir. Ölçeğin geneline bakıldığında öğrencilerin okul kültürüne ilişkin görüşleri (4.24) tamamen katılıyorum düzeyinde değerlendirdikleri görülmektedir.

Resmi ilköğretim okullarında öğrenciler, okullarındaki kültür için en yüksek puanı “okula adanmışlık” boyutuna vermişlerdir. Öğrenciler okullarında başarılı olmalarının kendileri için önemli olduğunu, okullarında hangi davranışların kabul edilmeyeceğini bildiklerini, okuldaki sorumluluklarını yerine getirdiklerini çok iyi düzeyde değerlendirmişler ve en yüksek puanları bu ifadelerle vermişlerdir. Bunu, “arkadaş ilişkileri” boyutu izlemektedir. Öğrenciler, çok iyi düzeyde arkadaşlarıyla iyi geçindiklerini, arkadaşlarıyla yardımlaşmalarını, arkadaşlarıyla iyi bir iletişimlerinin olduğunu ve arkadaşlarıyla birlik ve beraberlik içinde bulduklarını belirtmişlerdir. Daha sonra “okulunu değerli görme” boyutu gelmektedir. Bu boyutta, öğrenciler okullarındaki öğretmenleri sevdiklerini, yeni ve yaratıcı fikirler üretmenin önemli olduğunu ve okullarında öğrenci olmaktan mutlu olduklarını çok iyi düzeyde değerlendirmişlerdir. Sonraki boyut, “yönetici- öğrenci ilişkisi” boyutudur. Öğrenciler, problemleri olduğunda çözmelerine yöneticilerin yardımcı olduğunu, yöneticilerin kendilerine yol gösterdiklerini iyi düzeyde değerlendirmişlerdir. Boyutlar arasında, en düşük puanı ise “öğretmen adaleti” boyutu almıştır. Öğrenciler, öğretmenlerin kendilerine çok iyi düzeyde anlayışlı ve hoşgörülü davrandığını düşünmektedir. Öğretmenlerin öğrenciler arasında ayırım yapmaları boyut içinde en düşük puan ile iyi düzeyde değerlendirilmiştir.

Özel ilköğretim okulu öğrencilerinin okul kültürünün tüm boyutlarına çoğunlukla katılıyorum düzeyinde puan verdikleri görülmektedir. Öğrenciler en yüksek puanı “arkadaş ilişkileri” (4.13) boyutuna vermişler; bunu “okula adanmışlık” (4.08), “okulunu değerli görme” (3.84), “yönetici-öğrenci ilişkisi” (3.73) ve “öğretmen adaleti” (3.50) boyutları izlemiştir. Ölçeğin geneline bakıldığında özel ilköğretim okulu öğrencilerinin okul kültürüne ilişkin görüşleri (3.92) tamamen katılıyorum düzeyinde değerlendirdikleri görülmektedir.

Özel ilköğretim okullarında öğrenciler, okullarındaki kültür için en yüksek puanı “arkadaşlık ilişkileri” boyutuna vermişlerdir. Bu boyutta resmi ve özel ilköğretim okulu öğrencileri en yüksek ve en düşük puanları aynı ifadelere vermişlerdir. Öğrenciler, çok iyi düzeyde arkadaşlarıyla iyi geçindiklerini, arkadaşlarıyla iyi bir iletişimlerinin olduğunu, arkadaşlarıyla yardımlaşmalarını ve arkadaşlarıyla birlik ve beraberlik içinde bulduklarını belirtmişlerdir. Okullarında kendilerini huzurlu hissetmelerine boyuttaki diğer maddelerden daha düşük bir puan vermişler ve iyi düzeyde değerlendirmişlerdir. Bunu, “okula adanmışlık” boyutu izlemektedir. Öğrenciler okullarında başarılı olmalarının kendileri için önemli olduğunu, okullarında hangi davranışların kabul edilmeyeceğini bildiklerini, okullarının en iyi olması için çalıştıklarını çok iyi düzeyde değerlendirmişler ve en yüksek puanları bu ifadeler vermişlerdir. Okulundaki derslerim için araştırma yaparım en düşük puanı almıştır ve iyi düzeyde değerlendirilmiştir. Daha sonra “okulunu değerli görme” boyutu gelmektedir. Öğrenciler, okullarında verilen eğitimin kendilerini geleceğe hazırladığını ve yeni ve yaratıcı fikirler üretmenin okullarında önemli olduğunu iyi düzeyde değerlendirmişlerdir. Sonraki boyut olan “yönetici- öğrenci ilişkileri” boyutunda öğrenciler yöneticilerin haklarına önem verdiklerini iyi düzeyde görmekte ve en yüksek puanı vermektedirler. Problemleri olduğunda çözmelerine yöneticilerin yardımcı olmasını ve yöneticilerin kendilerine yol göstermesini en düşük puanlar ile iyi düzeyde değerlendirmişlerdir. Boyutlar arasında, en düşük puanı ise “öğretmen adaleti” boyutu almıştır. Öğrenciler, öğretmenlerin kendilerine iyi düzeyde anlayışlı ve hoşgörülü davrandığını düşünmektedir. Öğrenciler, öğretmenlerin öğrenciler arasında ayırım yaptıklarını boyut içinde en düşük puan ile orta düzeyde değerlendirmişlerdir.

Okul kültürü boyutları açısından resmi ve özel ilköğretim okulları karşılaştırılırsa, hem resmi hem özel okulda en düşük puanlar “öğretmen adaleti” ile “yönetici- öğrenci ilişkisi” boyutlarına verilirken en yüksek puanlar resmi ilköğretim okulunda “okula adanmışlık” boyutuna, özel ilköğretim okulunda “arkadaş ilişkileri” boyutuna verilmiştir. Örgüt kültürü ölçeği genelindeki özelliklere öğrencilerin resmi ilköğretim okulunda (4.24) çok iyi ve özel ilköğretim okulunda (3.92) iyi düzeyde katıldıkları görülmektedir. Resmi ilköğretim okulu öğrencilerinin okul kültürüne ilişkin algıları özel ilköğretim okulu öğrencilerinin algılarından daha yüksektir.

Okul kültürü ölçeği genelinde resmi ilköğretim okulu öğrencileri en yüksek puanları, okullarında başarılı olmanın kendileri için önemli olduğuna, okullarında hangi davranışların kabul edilmeyeceğini bildiklerine, okuldaki sorumlulukları yerine getirdiklerine ve okulda öğretmenlerinin önerilerine uyduklarına vermişler ve çok iyi düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. En düşük puanları ise, okullarının öğrencisi olmanın bir ayrıcalık olmasına, okulun okul çevresindeki insanlara faydası olmasına ve öğretmenlerin öğrenciler arasında ayırım yapmalarına vermişlerdir ve iyi düzeyde değerlendirmişlerdir.

Okul kültürü ölçeği genelinde özel ilköğretim okulu öğrencileri en yüksek puanları, okullarında başarılı olmanın kendileri için önemli olduğuna, okullarında hangi davranışların kabul edilmeyeceğini bildiklerine, arkadaşlarıyla iyi geçindiklerine ve arkadaşlarıyla iyi bir iletişimlerini olduğuna vermişler ve çok iyi düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. En düşük puanı, öğretmenlerin öğrenciler arasında ayırım yapmalarına vermişlerdir ve orta düzeyde değerlendirmişlerdir. Bunun dışında öğretmenlerin kendilerine diğer öğrencilerle eşit davranmasını, öğretmenlerin adil davranmasını, okulda kendilerini huzurlu hissetmelerini ve okulun okul çevresindeki insanlara faydası olmasını ölçek geneline göre düşük puanlarla iyi düzeyde değerlendirmişlerdir.

Özel ilköğretim okullarında, okulun adını duyurması okulun varlığını sürdürebilmesi için önemlidir. Bu ise, okuldaki öğrencilerin başarılı olmasıyla sağlanacağından başarılı öğrencilere daha fazla önem verilmesine neden olabilir. Başarılı öğrenciler için ayrı bir sınıf oluşturulabilir.

Bu durum da diğer öğrenciler tarafından olumsuz algılanabilir. Bu nedenle öğrenciler kendilerine eşit davranılmadığını düşünebilir ve kendilerini okulda huzurlu hissetmeyebilirler.

Öğrencilerin okul kültürüne ilişkin algıları arasında, öğrenim gördükleri okulların statüsüne göre önemli farklılık olup olmadığını saptamak için yapılan t testi sonuçları okul kültürünün boyutları ile birlikte çizelge 4’ de verilmektedir.

Çizelge 4: Öğrencilerin Okul Kültürüne İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okulların Resmi ya da Özel Olmasına Göre Dağılımı ve t İstatistiği Sonuçları

Boyutlar	Okul Statüsü	n	$\bar{x}$	SS	SD	t	Önem Denetimi
Okula Adanmışlık	Resmi	599	4.45	.51	744	6.84	P= .000
	Özel	147	4.08	.61			
	Toplam	746	4.38	.55			
Okulunu Değerli Görme	Resmi	599	4.16	.61	744	4.84	P= .000
	Özel	147	3.84	.74			
	Toplam	746	4.10	.65			
Arkadaş İlişkileri	Resmi	599	4.24	.64	744	1.77	P= .076
	Özel	147	4.13	.69			
	Toplam	746	4.22	.65			
Yönetici- Öğrenci İlişkisi	Resmi	599	4.06	.81	744	3.72	P= .000
	Özel	147	3.73	1.01			
	Toplam	746	3.99	.86			
Öğretmen Adaleti	Resmi	599	4.06	.90	744	6.63	P= .000
	Özel	147	3.50	.99			
	Toplam	746	3.95	.95			
Okul Kültürü Ölçeği (Genel)	Resmi	599	4.24	.50	744	5.95	P= .000
	Özel	147	3.91	.62			
	Toplam	746	4.17	.54			

Çizelge 4 incelendiğinde, arkadaş ilişkileri boyutu dışındaki boyutlarda ve okul kültürü ölçeği genelinde öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların resmi ya da özel olmasına göre okul kültürüne ilişkin görüşleri arasında $P < 0.05$ düzeyinde önemli bir farklılaşmanın bulunduğu anlaşılmaktadır. Çizelgedeki verilere göre, arkadaş ilişkileri boyutu dışındaki tüm boyutlarda ve okul kültürü ölçeği genelinde okul kültürüne ilişkin özellikleri, resmi okulda öğrenim gören öğrenciler özel okulda öğrenim gören öğrencilerden daha çok önemli bulmaktadırlar.

SONUÇLAR

Resmi ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul kültürü ölçeği genelinde ve öğretmenler arası ilişkiler dışındaki boyutlarında gösterilen özelliklere katılma dereceleri iyi düzeydedir. Öğretmenler, öğretmenler arası ilişkiler boyutuna ilişkin özelliklerin gerçekleşme düzeyini de diğer boyutlar ve ölçek genelinden çok farklı olmamakla birlikte orta düzeyde algıladıklarını belirtmişlerdir. Resmi ilköğretim okullarında en yüksek puanı okula adanmışlık, en düşük puanı öğretmenler arası ilişkiler boyutu almıştır.

Özel ilköğretim okulu öğretmenleri en yüksek puanı, okula adanmışlık boyutuna vermişlerdir; yönetim yapısı boyutuna ilişkin özellikleri ise en düşük düzeyde algıladıklarını belirtmişlerdir. Özel ilköğretim okulu öğretmenlerinin ölçekte gösterilen özelliklere katılma derecelerinin okul kültürü ölçeği genelinde ve yönetim yapısı ile öğretmenler arası ilişkiler boyutlarında iyi düzeyde; okula adanmışlık ile okulunu değerli görme boyutlarında çok iyi düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Okul kültürü boyutları açısından resmi ve özel ilköğretim okulları karşılaştırılırsa, hem resmi hem özel okulda en yüksek puanlar “okula adanmışlık” boyutuna verilirken en düşük puanlar resmi ilköğretim okulunda “öğretmenler arası ilişkiler” boyutuna, özel ilköğretim okulunda “yönetim yapısı” boyutuna verilmiştir. Özel ilköğretim okulundaki öğretmenlerin okul kültürüne ilişkin algıları resmi ilköğretim okulundaki öğretmenlerin algılarından daha yüksektir.

Okul kültürüne ilişkin özellikleri, özel okul öğretmenleri resmi okul öğretmenlerinden daha fazla önemsemektedirler. Resmi ve özel okul öğretmenlerinin okul kültürüne ilişkin özellikleri iyi düzeyde önemli görüyor olması öğretmenler açısından önemli bulunmaktadır.

Özel okullarda; yapılan işlerde büyük ölçüde uzlaşma ve ahenk olduğu, eğitim-öğretim konusunda güçlü amaçların bulunduğu, planlama ve problem çözmede etkili katılım olduğu, yöneticilerin bir lider gibi görüldüğü, öğretmenlerin rol modellerinin oluşturulduğu, okulda disiplin ve bütünleşmenin sağlandığı, öğretmenlerin öğrenciler hakkında yüksek beklentiye sahip oldukları araştırmalar sonucu ortaya konulan durumlardır (Karabulut, 1996: 62). Özel okullarda bu özelliklere göre güçlü bir okul kültürünün olduğu söylenebilir.

Özel okullar, varlıklarının devamını sürdürebilmeleri için daha kaliteli bir eğitim vermek zorundadırlar. Kaliteli bir eğitim hizmetinin verilebilmesinde önemli bir faktör olan öğretmen seçiminde daha dikkatli davrandıkları görülmektedir. Öğretmenler de işlerinde kalıcı olabilmek için sürekli olarak kendilerini yenilemek zorundadırlar (Bay ve Tuğluk, 2004, 149).

Özel okullarda veliler beklentilerinin karşılığını almak adına eğitim hizmetinin kalitesini kontrol etme ve eğitim hizmetinin geliştirilmesine katkıda bulunma şansına sahip olmaktadır. Resmi okullarda ise okul aile işbirliği yüzeysel biçimde sürdürülmektedir. Velilerin büyük bir kısmı okulu ve öğretmenleri tek sorumlu olarak görmekte bu durumda eğitim hizmetinin niteliğine yönelik bir katkı getirme çabasından oldukça uzak görünmektedir (Bay ve Tuğluk, 2004, 150).

Resmi ilköğretim okulu öğrencileri en yüksek puanı okula adanmışlık boyutuna verirken yönetici- öğrenci ilişkisi ile öğretmen adaleti boyutlarına ilişkin özellikleri en düşük düzeyde algıladıklarını belirtmişlerdir. Resmi ilköğretim okulu öğrencilerinin ölçekte gösterilen özelliklere katılma derecelerinin okul kültürü ölçeği genelinde ve okula adanmışlık ile arkadaş ilişkileri boyutlarında çok iyi düzeyde; okulunu değerli görme, yönetici- öğrenci ilişkisi ile öğretmen adaleti boyutlarında iyi düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Özel ilköğretim okulu öğrencilerinin en yüksek puanı arkadaş ilişkileri boyutuna vermişler; en düşük puanı ise öğretmen adaleti boyutuna vermişlerdir. Özel ilköğretim okulu öğrencilerinin ölçekte gösterilen özelliklere katılma derecelerinin okul kültürü ölçeği genelinde ve tüm boyutlarında iyi düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Okul kültürü boyutları açısından resmi ve özel ilköğretim okulları karşılaştırılırsa, hem resmi hem özel okulda en düşük puanlar “öğretmen adaleti” ile “yönetici- öğrenci ilişkisi” boyutlarına verilirken en yüksek puanlar resmi ilköğretim okulunda “okula adanmışlık” boyutuna, özel ilköğretim okulunda “arkadaş ilişkileri” boyutuna verilmiştir. Resmi ilköğretim okulu öğrencilerinin okul kültürüne ilişkin algıları özel ilköğretim okulu öğrencilerinin algılarından daha yüksektir.

Okul kültürüne ilişkin özellikleri, resmi ilköğretim okulu öğrencileri, özel ilköğretim okulu öğrencilerinden daha fazla önemsemektedirler. Resmi ilköğretim okulu öğrencilerinin okul kültürüne ilişkin özellikleri çok iyi düzeyde, özel ilköğretim okulu öğrencilerinin okul kültürüne ilişkin özellikleri iyi düzeyde önemli görüyor olması öğrenciler açısından önemli bulunmaktadır.

ÖNERİLER

Olumlu bir kültürün yerleşmesi için ilköğretim okullarında yöneticiler; ortak inanç, değer ve normlar etrafında birleşmeyi sağlayabilirler. Okullarında birlik ve beraberliği oluşturacak etkinlikler düzenleyebilirler.

Hem resmi hem de özel ilköğretim okullarında öğretmenlerin en düşük olarak değerlendirdikleri ödüllendirme konusunda başarılı öğretmenlerin ödüllendirilmesine özen gösterilebilir. Hem öğretmenler başarılı çalışmaya devam ederler hem de diğer öğretmenler için de örnek olurlar. Böylece öğretmenlerin okula daha bağlı olması sağlanabilir.

Resmi ve özel ilköğretim okulu öğrencilerinin, öğretmenlerin kendilerine neden ayırım yaptıklarını düşündükleri araştırılabilir ve bu nedenler ortadan kaldırılarak öğrencilerin olumsuz değerlendirmeleri değiştirilebilir.

Özel ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, resmi ilköğretim okulundaki öğretmenlere göre okul kültürünü neden daha olumlu algıladıkları araştırılabilir. Ortaya çıkan sonuçlara göre daha olumlu bir kültürün oluşması sağlanabilir.

Özel ilköğretim okulundaki öğretmenlerin okul kültürünü resmi ilköğretim okulundaki öğretmenlere göre daha olumlu algılıyor olmasına karşın özel ilköğretim okulundaki öğrencilerin resmi ilköğretim okulundaki öğrencilere göre okul kültürünü daha düşük düzeyde algılamalarının nedenleri araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Arslan, H., Satici, A. ve Kuru, M. (2007). *Resmi ve Özel İlköğretim Okullarının Kültür ve Etkililik Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. Bahar, Sayı 50.
- Balci, A. (2002). *Etkili Okul Geliştirme, Kuram Uygulama ve Araştırma*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bakan, İ., Büyükmüşe, T. Ve Bedestenci, H.Ç.(2004).*Örgüt Sırlarının Çözümünde Örgüt Kültürü Teorik ve Ampirik Yaklaşım*. Bursa:Alfa Akademi Basım Yayım.
- Bay, E. ve Tuğluk, M. N. (2004). *Resmî ve Özel İlköğretim Okulları Öğrenci Başarılarının Karşılaştırılması*. Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt 4, Sayı 2.
<http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/SBED/article/view/112/107>
- Çelik, V. (2002). *Okul Kültürü ve Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çelik, V.(2004). *Örgütsel Hikâyeler ve Okul Kültürünün Analizi*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya
<http://pegema.net/dosya/dokuman/332.pdf>
- Çingir, H., Kadılar, C. ve Koçberber, G.(2007). *Türkiye Genelinde İlk ve Ortaöğretim Olanaklarının İncelenmesi ve Belirlenen Aksaklıklara Çözüm Önerilerinin Getirilmesi*.
- Demirtaş, Z.(2010). Okul Kültürü ile Öğrenci Başarısı Arasındaki İlişki. Fırat Üniversitesi Eğitim ve Bilim Dergisi. Cilt:35. Sayı:158.
- Erdem, F. ve İşbaşı Ö.İ.Janset (2001). *Eğitim Kurumlarında Örgüt Kültürü ve Öğrenci Alt Kültürünün Algılamaları*. Akdeniz İİBF Dergisi, 1.s: 33-57.
- Fırat, N.(2007). *Okul Kültürü Ve Öğretmenlerin Değer Sistemleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Güven, Ayşe Sevinç (1996). *Üniversitelerde Örgüt Kültürü- Osmangazi Üniversitesinde Örgüt Kültürü Araştırması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Karabulut, S.(1996). *Eğitim Sistemimiz İçerisinde Başarılı Özel Eğitim Kurumlarının Model Yapısı, İşleyişi ve Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi.
- Karasar, N.(2004). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Le Clear, E.A.(2005). *Relationships Among Leadership Styles, School Culture, and Student Achievement*. Thesis for the Degree of Doctor. University of Florida. <purl.fcla.edu/fcla/etd/UFE0013022>.
- Maslowski, R. (2001). *School Culture and School Performance*. Ph.D. thesis of Twente University. <www.tup.utwente.nl/uk/catalogue/educational/school-culture>.
- Özkalp, E., Kirel, Ç., (1996). *Örgütsel Davranış*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Çalışmaları Yayınları Vakfı.

- Schein, E. (2004). *Organizational Culture and Leadership*. San Francisco: Josey-Bass.
- Şahin, S.(2003). *Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri ve Okul Kültürü Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Şahin, S. (2010). *Okul Kültürünün Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. İlköğretim Online, 9(2). <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Şimşek, Y.(2003). *Okul Müdürlerinin İletişim Becerileri ile Okul Kültürü Arasındaki İlişki (Eskişehir İli Örneği)*. Eskişehir: Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Terzi, A.R.(2000). *Örgüt Kültürü*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Terzi, A. R. (2005). *İlköğretim Okullarında Örgüt Kültürü*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. Yaz, Sayı 43.
- Tezcan, F.(2007). *Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Okul Müdürlerinin Okul Kültürünün Oluşturulması, Sürdürülmesi ve Değiştirilmesindeki Rolü (Muğla İl Merkezi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yurttakal, S.(2007). *İlköğretim Öğretmenlerinin Okullarını Okul Kültürü Açısından Algılamaları (Şırnak İli İdil İlçesi Örneği)*. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EXTEND ABSTRACT

It can be said that the school culture consists the accumulation of experiences which the school staff has as a result of solving the problems encountered, and these have established and developed with the transmission of the new ones. According to various studies, it is stated that in the primary education schools the most dominant culture is based on integration and belonging, pedagogic development, goal congruence, cooperation-communication and assignment-oriented; but the weakest culture is based on democratic governance and attendance, social pedagogic culture, support culture and teacher cooperation. The cooperation and communication are comprehended at high level on some studies; however, they are perceived at low level in some studies. In addition to this, the opinions of teachers and administrators are mainly taken concerning the school culture on reached studies. This study aims that the cultures of state and private primary education schools will be examined with regard to the perceptions of teacher and student. The question “What are the perceptions relating to the school culture of teachers and students in the state and private schools?” is answered in this study. The study is done by the survey model. The content of study involves the teachers and students in the primary education schools within the borders of 21 metropolises in İzmir through the school year 2010-2011. The five counties creating the sample of this study are determined in reference to their development levels by the proportional set sampling method and then the random sampling method. The five primary education schools, four state schools and one private school, from each county are randomly selected to reach the sampling of 600 teachers. The teachers working in 25 primary education schools and the students (randomly selected 5 girl and 5 boy pupils on each class degree) from 6th, 7th, 8th grades in these schools create the sampling. The data of this study is collected by “School Culture Scale” which is reformed by the researcher for teacher and student separately. The factor analysis is carried out to analyze the structure validity of the school culture scale (for teacher). The scale has 41 items, except unreliable and invalid items. The Alpha coefficient of the scale is “0.97”. Similarly, the factor analysis is carried out to analyze the structure validity of the school culture scale (for student). The scale has 35 items, except unreliable and invalid items. The Alpha coefficient of the scale is hereby “0.94”. The school culture scale is applied to the sampling group by the researcher. The valid number of the scales completed by the teachers is 567. The number of the same scale for the pupils is 746. In the program SPSS 15, the arithmetic average, standard deviation and T test figures are calculated and the comment is made by these figures. T test is made to determine the opinions of teacher and student concerning the school culture as to whether there is a difference between the state and private schools they work/study in. The score intervals for explanation and interpretation of the school culture perceptions of teacher and student are ranked as “Strongly Disagree” between the points 1.00-1.79, “Less Agree” for 1.80-2.59, “Partly agree” for 2.60-3.39, “Mostly Agree” for 3.40-4.19 and “Strongly Agree” for 4.20-5.00. It is seen that the

teachers in the state primary schools (SPS) (3.58) and in the private primary schools (PPS) (4.08) attend the school culture-wide features on a good level. The perceptions of PPS teachers for school culture are higher than the perceptions of the SPS teachers. The PPS teachers consider school culture perceptions as far more significant than SPS teachers. The reasons why the PPS teachers evaluate their schools more positive than SPS teachers are due to the factors, structuring, physical equipment of directorate, features of pupils and their parents. It is clearly seen that pupils in the SPS (4.24) attend very well and pupils in the PPS (3.91) attend on a good level to the features in the school culture scale. The school culture perceptions of SPS pupils are higher than PPS pupils. The SPS pupils regard the features of school culture in every parts of school culture scale as more significant than PPS pupils. To make the school's name in PPS is important to continue its entity. By reason of the fact that this can be just provided with the success of the pupils in the school, the successful pupils can be considered as more important. A special class can be created for the successful students. This situation can be perceived negative by the other students. Therefore, the students can think that they are not treated equally, and they can feel themselves disturbed in the school. The conformity of the teachers' opinions, unity and solidarity between the teachers, teachers' willingness for taking responsibility and teachers having common attitude about the school issues are evaluated with the lowest score by the teachers in SPS. The material and moral support for the successful personnel is estimated with the lowest points by PPS teachers. The statement of student discrimination by teachers at lowest point is rated with lowest points by the students in SPS and PPS. The rewarding of the successful teachers can be elaborated in relation to the issue of rewarding which is ranked with low points by both SPS and PPS teachers. The teachers both work successfully and serve as a model for the other teachers. The teacher commitment can be thus provided. The thoughts of both SPS and PPS pupils why they are treated unfairly by their teachers can be searched, and then the negative consideration of the students can be changed. It can be researched why the school culture is perceived more positively by the PPS teachers in comparison with the SPS teachers. According to the results, the development of an affirmative culture can be achieved. Although the PPS teachers in comparison with the SPS teachers perceive school culture more positively, the reasons why the school culture is perceived at lowest level for PPS pupils compared to SPS pupils can be researched.